

מהרש"א ח"א

וכמוצטט בספר יהושע וק"ל: שהיה להם לבקש רחמים על דורן כו'. ודבר זה תלוי יותר בכ"ג שכן היה תפלתו ציוה"כ על כפרת עון שנתטל הגזירה שלא יהרג גם שהרשעים יסוצו מעונם ותיצטל מהם גזירה רעה כההיא דר' זירא צפ' אד"מ ל"ו וק"ל: שבשעה

תרגום יונתן פרשת מסעי במדבר לה, כה

מחיא ובין תבע אדמא על סדר דיניא האילין: כה וישבון בנשפתא ית קטולא מן יד תבע אדמא ויתובון יתיה בנשפתא לקרניא דקלטיה דאפך לתמן ויתב כה עד זמן דימות כהנא רבא דרפי יתיה סגיא במשח רבותא ומטול דלא צלי ביומא דכפורי בקודש קודשא על תלת עבירן קשין דלא יתקלון עמא בית ישראל בפולחנא נוכראה ובגילוי ערויותא ובשדיות אדם וזכיא ותהו בידיה לבטלותהון בצלותיה ולא צלי מטול פן אתקנס לממת בנשפתא ההוא: בו ואין מיפוק יפוק קטולא כל אימת דכהנא רבא קיים מן תחום

רש"י פרשת מסעי במדבר לה, כה

(כה) עד מות הכהן הגדול. [י] שהוא צא להשרות שכנה ישראל, ולהאריך ימיהם, והרוחם צא לסלק את השכינה מישראל, ומקצר את ימי החיים, אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול. [י] דבר אחר, לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תאדע תקלה זו לישראל: אשר

גור אריה פרשת מסעי במדבר לה, כה

[י] שהוא בא להשרות השכינה בישראל. המדרש הזה (פס' כאן) נרמז בו דבר מופלא וחכמה גדולה, כי טעם מה שאמרה התורה ו"ישב בה עד מות הכהן הגדול", כי הרוצח הוא היפך הכהן הגדול, והוא ידוע, שכשם שלמעלה סמאל היפך מיכאל³³ שר הגדול³⁴, זה מימין³⁵ וזה משמאל³⁶, וכשירות של מעלה — שירות של מטה, ושירות של מעלה "איש אחד לבוש הבדים" (ר' יוחנן ט, ט), והוא מיכאל כהן גדול של מעלה³⁷, ולפיכך הרוצח, המקבל מן שמאל, הוא היפך לכהן גדול, שהוא משרת למטה³⁸, ולפיכך נדחה הרוצח מפני הכהן הגדול, ובמיתת הכהן הגדול אז יחזור למקומו. והוא ידוע ענין זה, כי אין לרוצח לשוב למקומו אלא כשהכהן גדול מסתלק, אז ישוב, כי כאשר הכהן הגדול מסתלק — החטא שלו מסתלק, שאין כאן דוחה³⁹:

[י] דבר אחר וכו'. לא ידעתי היכן מצא רש"י דבר זה, שיאמר הכתוב "עד מות הכהן הגדול" בשביל דהוי ליה להתפלל⁴⁰, כי בגמרא דמכות (ב.) לא קאמר כך, אלא אמר "וישב שם עד מות הכהן הגדול", לפיכך אמותיהם של כהנים היו מספקין להם מים ומזון, דלא לצלי על בניהם⁴¹. ומקשה, הא אם מצלי מייתי⁴², והא כתיב (מש' כו, ט) "קללת חנם לא תבא". ומתרץ, דהוי ליה להתפלל על דורו⁴³. אבל שיהיה זה טעם התורה ש"ישב שם עד מות הכהן הגדול" — לא אמרו זה, דהטעם הוא כמו שדרשו בספרי כדלעיל (א"ט ט), דאין סברה לומר שהתורה אמרה "וישב שם עד מות הכהן הגדול" כדי שיתפלל שימות, ואם כן נתנה התורה העונש לכהן גדול כדי שיתפללו שימות⁴⁴, ואין אלו דרכי התורה האמיתית:

מהר"ל ח"א

שהיה להם לבקש רחמי' (שם י"א ע"א). לפיכך על (אדם) [דורם] ולא בקשו. כי כל דבר שאפשר לעשות עליו מוטל לעשות, ואם אינו עושה נחשב פושע. ומי שהוא גדול בדורו נחשב הוא אל הכלל כמו הלב שתלויים בו כל האברים, וכיון שהכל תלוי בו יש

לו לבקש רחמים עליהם. ואין טעם זה רק שאם היה הרוצח מתפלל על מיתת כ"ג לא יאמר בזה דהוי קללת חנם, משום דהוי להתפלל על דורו ואין זה קללת חנם. אבל אין טעם מה שתלה הכתוב השבת הרוצח אל מקומו במיתת כ"ג בשביל עונש הכ"ג כדי שיתפלל הרוצח על מיתתו וכדמשמע מפ' רש"י בחומש, שאין זה כך. כי מה שתלה השבת הרוצח במיתת כ"ג מבוא' בספרי (במדבר ל"ה) וכך אמרו שם, כ"ג בא להשרות שכנה על ישראל ולהאריך ימיהם והרוצח בא לסלק שכנה מישראל ומקצר ימי החיים אינו כדאי שיהיה לפני כ"ג. המדרש הזה נרמז בו דבר מופלא, כי טעם מה שאמרה התורה וישב בה עד מות הכהן הגדול, כי הרוצח הוא הפך כ"ג. והוא ידוע שכשם שלמעלה סמאל הפך מיכאל שר הגדול כך זה למטה הרוצח שיש לו כח סמאל שהוא ממית הוא הפך כ"ג למטה. ולפיכך נדחה הרוצח מפני הכ"ג, ובמיתת הכהן הגדול אז יחזור למקומו, כי כאשר מת הכ"ג מסתלק הדוחה הוא כ"ג ועוד יתבאר.

ובגמרא קאמר דמיתת כ"ג מכפרת על הרוצח ולכך הרוצח חוזר למקומו במיתת כ"ג. ודבר זה עמוק כי לדעתם מה שהרוצח גולה לפי שהרג וקצץ הנפש מן הגוף, ולכך הוא נקצץ מן נטיעתו והוא הולך בגלות, ומיתת כ"ג מכפרת כי הסתלקות כ"ג הוא במדריגה עליונה ששם לא נמצא כח ההורג, כי הסתלקות הצדיקים הוא במדריגה עליונה מאוד כמו שאמרו בזה (מו"ק כ"ח א') כי מיתת צדיקים מכפרת ומיתת כ"ג והסתלקותו במדריגה עליונה ששם לא נמצא הקצוץ והרציחה רק החיים והשלום שהוא מדת כ"ג.